

התורה על פי חז"ל

מצו' יבום נהג בבני נח לכוונה מבוארת בדברי רז"ל. ואילו בחיבור באבחת קולמוס, השמיטו את ערך וסוד העניין, והפכו זאת למנהג בעלמא. ה"י].

דוגמא נוספת.

בפסוק "ארבעים יכנו", זיל קרי בי רב' הוא - דברי המשנה במכות (כב, א), שאינו אלא ארבעים חסר אחת. ופירש"י שם: הכי קאמר, מנין הסוכם הארבעים - חשבון המשלים סכום של ארבעים, שגורם לקרות אחריו ארבעים והיינו שלשים ותשע, ע"כ. וכ"כ הראשונים שם.

ובאשר לדברי הרמב"ם (יז, ג) המוקשים, שמשמע על פניו מדבריו שדין תורה בארבעים ממש, ורק רבנן בצרו חדא - כבר כתב הכס"מ שם לעיקר, כי כוונת הרמב"ם שדין תורה בארבעים חסר אחת, יעו"ש.

בחיבור העתיקו תחילה את דברי הרמב"ם, שמהם משמע ארבעים ממש. ורק אחרי כן, בבחינת "יש אומרים", הביאו שרבותינו דרשו ארבעים חסר אחת.

הרושם הניתן הוא כביכול הפסוק מתפרש תחילה שלא כדברי רז"ל, וכאילו הרמב"ם אינו משועבד לחז"ל. ה' ירחם. [ראה להכס"מ שם בתחילה, כתב שאם נאמר שהרמב"ם סבר שהוא מדרבנן, אי"ז אלא משום שסבר שהוא אסמכתא].

וראה להרמב"ם בפתיחתו למו"נ:

"ואני משביע באלוקי ית', כל מי שיקרא מאמרי זה שלא יפרש ממנו אפילו דבר אחד, ולא יבאר ממנו לזולתו - אלא מה שהוא מבואר מפורש בדברי מי שקדמני מחכמי תורתנו הידועים. אמנם מה שיבין ממנו ממה שלא אמרו זולתי מחכמינו וכו', אפשר שיהיה מה שהבינו מדברי חילוף מה שרציתיו וכו', ע"כ.

[מיותר להתייחס לטענה האומרת, שהלוא ראינו למחברים שכתבו פשטים מדילה וכו'. ראשית לכל צריך להשמיע בקול ברור, כי לא יעלה על הדעת להסיק משום קושיא שבעולם כביכול הרשות לחלוק על רז"ל.

ולגופו של עניין, הראשונים והאחרונים שכתבו פשטים משלהם, באו @1 להוסיף @2 פשטים

פרק נפרד היה ראוי לייחד על היחס של החיבור לדברי חז"ל הקדושים. הדברים באים לידי ביטוי, לא רק בהשמטת דברי חז"ל - אלא גם במקרים שהביאו, @1 כיצד @2 הביאו.

להלן נביא שתי דוגמאות מפרשת כי תצא (פרק כה), כיצד @1 אינם @2 מביאים וכיצד @1 כן @2 מביאים - מדברי רז"ל הקדושים, כדי ללמוד על גישת החיבור למעתיקי השמועה.

כתוב בפסוק "והיה הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו המת". ובגמ' ביבמות (כד, א): "אמר רבא, אע"ג דבכל התורה כולה אין מקרא יוצא מידי פשוטו, הכא אתאי גזרה שוה אפיקתיה מפשטיה לגמרי". והיינו, דהבכור לא קאי על הבן הבכור שתלד היבמה, אלא על האחד הבכור של המת, וכפירש"י והראשונים.

וכדברי חז"ל מפרש רש"י עה"ת. לצד זאת, הרמב"ן ורבינו בחיי על הפסוק, הביאו את דרשת רז"ל, וכתבו שהפשט בפסוק הוא על דרך הסוד, בבכור הנולד ליבמה, יעו"ש. גם הרש"ר הירש שהביא את דברי חז"ל, מדגיש שעיקר התוכן כדברי חז"ל, ומאריך עוד על דרך הרעיון כעין דברי הראשונים.

בחיבור הביאו דברי הראשונים הללו, וביארו דבריהם הקצרים כיד השם הטובה עליהם, כשהם מציינים שלוש מקורות אלו: הרמב"ן, רבינו בחיי וכן הרש"ר הירש. ומדברי רז"ל הם מתעלמים לחלוטין.

[ובאותו עניין של מצוות יבום, בפרשת וישב במעשה היבום של בני יהודה, כותבים בחיבור שהיבום היה "מנהג קדום", כביכול מדובר באיזה תרבות היסטורית. ומביאים כמקור את הרמב"ן והאברבנאל.

המעין במקורות הדברים, יראה את לשון הרמב"ן: "הענין סוד גדול מסודות התורה בתולדת האדם, וניכר הוא לעיני רואים אשר נתן להם השם עינים לראות ואזנים לשמוע. והיו החכמים הקדמונים קודם התורה יודעים כי יש תועלת גדולה ביבום האח" וכו'.

גם האברבנאל כתב כי הקדמונים עשו זאת על פי סוד העניין: "והנה בימים הקדמונים היתה

על דברי רז"ל הברורים, כי שבעים פנים לתורה וכו', ו"כפטיש יפוצץ סלע" - דברי תורה מתחלקים לכמה טעמים וכו'.

עולם אחר לגמרי, הוא כאשר מדובר בחיבור שאינו ספר חידושים, אלא ספר ליקוט מדברי הקדמונים, ואשר הוא בא להיות "שולחן ערוך להבנת הנקרא" ולהגיש את "פשוטו של

מקרא", שבזה הכרח פשוט וברור להיצמד לדברי חז"ל.

הדברים אמורים גם למקומות שהביאו מפשטי האחרונים, על פני פשטי הראשונים. זאת בעוד האחרונים עצמם לא העמידו דבריהם, אלא כפנים נוספות מהשבעים פנים, ולא חלילה לחלוק. והדברים פשוטים וברורים וידועים, ולא נצרכנו אלא כנגד המתעקשים].